

Horninová tělesa mají obvykle protáhlé čočkovitý tvar a jednotlivé litofacie se vzájemně laterálně zastupují.

Podle předběžných makro- i mikropaleontologických analýz a v souladu se staršími výzkumy (ČTYROKÝ 1975) lze předpokládat, že uloženiny pannonu zastižené v mapovaném území náleží stratigraficky biozonám B až E.

Ve spodním pannonu (zóna B) byla vrtnými pracemi doložena kyjovská lignitová sloj tvořená několika uhevnými polohami. Do nedávna byla těžena v oblasti mezi Domanínem a Žádovicemi. I když se na několika místech velmi přibližuje k povrchu, nebyla při mapování pozorována. V místech jejího předpokládaného výskytu, v s. svahu nad silnicí mezi Žeravicemi a Žádovicemi, byly zjištěny pouze hnědé až čokoládově hnědé uhelné jíly.

TEKTONIKA

Na základě geofyzikálních podkladů byly v mapované oblasti identifikovány dvě významné tektonické linie. Severnejší z nich, orientovaná ve směru JJZ-SSV prochází od sev. okraje obce Vlkoš k sev. svahu Domanínského kopce, kde tvoří tektonické s. omezení vídeňské pánve. Jižní linie, se skokem až 400 m, prochází ve směru JZ-SV jv. rohem mapy. Významné tektonické linie, vymezující krušnatou mezi Ježovem a Žeravicemi, jsou orientovány s.-j. směrem. Kromě těchto významných linií byly studiem vrtům materiálů prokázána také existence tektonických linií nižších rádů.

Literatura

ČTYROKÝ, P. (1975): Neogén severovýchodního okraje vídeňské pánve u Kyjova na Moravě. – Sbor. geol. Věd. Geol., 27. 143–176, Praha.

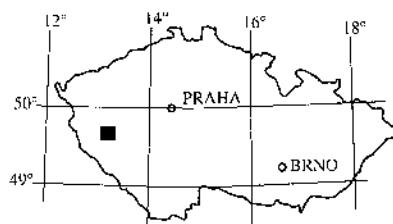
SEDIMENTY TERCIÉRU NA JIŽNÍM OKRAJI KARBONU PLZEŇSKÉ PÁNVE, HRANICE TERCIÉR-KARBON

Sediments of the Tertiary on the south margin of the Carboniferous Plzeň basin, Tertiary-Carboniferous boundary

MARCELA STÁRKOVÁ - JANA DRÁBKOVÁ

Český geologický ústav, Klárov 3, 118 21 Praha 1

(21-222 Dobřany)

Key words: Relics of tertiary sediments, Erosional boundaries, Basal channel, Boundary of the Tertiary and Carboniferous

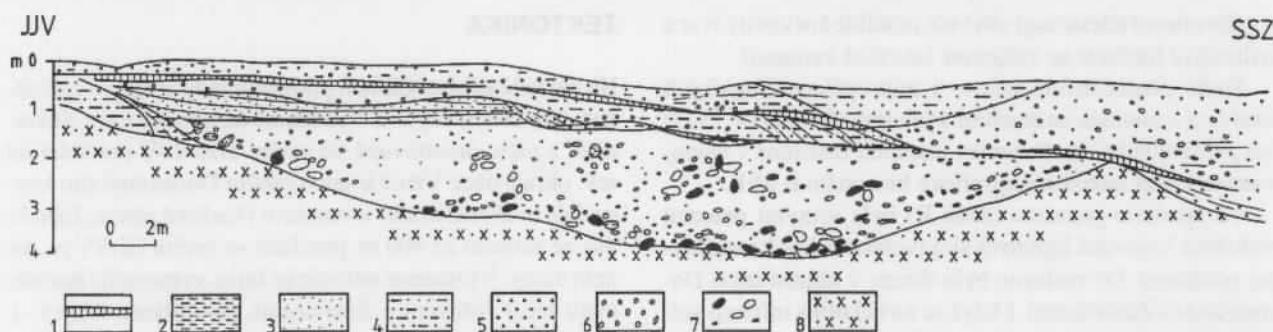
Abstract: Relics of Tertiary sediments in the south part of the Carboniferous Plzeň basin are developed as fluvial clastics with different grain size. There is vertical and lateral variability of the sediments, and many erosional boundaries. These Neogene sediments represent channel fills of braided rivers and braid plains. Basal channel (50 m wide) at the boundary of the Tertiary and Carboniferous is observed at Chlumčany (kaolin mine). The lag deposits of this channel consist of boulders of cherts, metamorphosed cherts, quartz and clayey matrix. These channel sediments are also preserved a few km north. Their base is found nearly 80 m lower. The reason should be tectonic movements after sedimentation or sedimentation in the environment of an alluvial fan.

Terciérní sedimenty tvoří na karbonu jižní části plzeňské

pánve poměrně rozsáhlé reliky malých mocností (2 až 40 m). V souvrství neogenních sedimentů převažují polohy písků až pískovců s jílovitou matrix a s různým množstvím valounové příměsi. Laterálně i vertikálně pak mohou přecházet do poloh jílovitých štěrků až slepenců. Tyto sedimenty s rychlou granulometrickou diferenciací tvoří dm až max. 4 m tělesa šíkmo, ojediněle horizontálně zvrstvená a oddělená většinou erozními hranicemi. Na většině sledovaných výchozů je patrné celkové výmolové (korytovité) zvrstvení sedimentárních těles (foto 1).

V polohách písků až štěrků se vyskytují jíly podřadně, přesto však na některých lokalitách až v překvapivě vysokých mocnostech (např. ložisko jílů Lhota na sv. listu Dobřany). Vznik těchto nevrstevnatých jílů je patrně vázán na splachy z hluboce rozvětralého povrchu proterozoických metasedimentů, popřípadě karbonských prachovců a jílovců. Barva podložních zvětralin ovlivnila pestrost barevných odstínů terciérních sedimentů, přemístěných často na poměrně krátkou vzdálenost. Způsob sedimentace neogenních klastik byl patrně rychlý, přívalový, v prostředí divocích řek.

Do karbonského povrchu zaříznuté říční koryto s terciérní výplní bylo vysledováno na ložisku kaolinu v Chlumčanech (obr. 1). Koryto široké přibližně 50 m, směru SSZ-JJV, má na bázi chaoticky uložené balvany tmavých silicítů, šedozelených metasilicítů a křemene, a osy balvanů dosahují

Obr. 1. Výplň terciérního koryta na karbonském povrchu.

1 – železitá poloha (různé zrnitosti), 2 – jíl, jílovec, jílovcové útržky, 3 – jemnozrnný písek až pískařec, 4 – jílovitý písek, 5 – hrubozrnný písek až pískařec, 6 – štěrk až slepenec, 7 – bazální štěrky, balvany silicitů, metasilicitů, křemene a zjílovělých metasedimentů, 8 – karbonská kaolinizovaná arkóza až arkózový pískařec.

Foto 1. Korytovité zvrstvení terciérních sedimentů různé zrnitosti.

délka: a – 60 cm, b – 35 cm, c – 30 cm. Mezi balvany se v menší míře vyskytují i menší úlomky a valouny kontaktních rohovců a bflé, bfložluté a narůžovělé zjílovělé úlomky proterozoických metasedimentů. V mezerní hmotě mezi balvany, valouny a úlomky převládá hrubě zrnitý kaolinický jílovitopísčitý sediment. Tyto bazální sedimenty terciéru (reziduální štěrky) jsou seříznuty četnými erozními hranicemi nadložních rezavohnědých písků a jílovitých písků a štěrků. Říční koryto, resp. koryta s reziduálními štěrkami na hranici karbon terciér pokračují patrně s. až sz. směrem, kde byly navrtány v nadmořské výšce 304–313 m sv. od Vodního Újezda – vrt Hv 149, Do 4 a jv. od Límí – vrt Hv 146. Zde byly nalezeny v poloze bazálních štěrkopísků (mocně 2–4 m) vedle valounů silicitů, metasilicitů a křemenu o průměru až 30 cm i fosilizované kmeny. Tuto položku štěrků s opracovanými araukarity a železitou polohou v jejich nadloží popisuje na hranici karbon-terciér i POUBA,

ŠPINAR (1955) od Jarova. Zdroj balvanů silicitů a metasilicitů je v blízkém proterozoiku, kde tvoří tyto horniny drobná i větší tělesa v metasedimentech. Zaoblené balvany a bloky silicitů byly pozorovány na elevaci (400 m n. m.) proterozoických metasedimentů sv. od Chlumčan, poměrně vzdálené od výskytu dnešních monadnocků této hornin. Podle J. Straky (ústní sdělení) to mohou být rezidua silicitů rozpadlých během kvartéru *in situ* nebo v blízkém okolí. Pravděpodobnější je však transport z větší vzdálosti.

Literatura

- PEŠEK, J. – SPUDIL, J. (1986): Paleogeografie středočeského a západocoeského neogénu. – Academia, Praha.
POUBA, Z. – ŠPINAR, Z. (1955): K otázce rozšíření terciéru v Plzeňské pánvi. – Věst. Ústř. Úst. geol., 30, 145–160. Praha.